

МЕДИЧНА ОСВІТА

УДК 378.046.04:614.253.1/.2:616.24-073.7

І.О. Крамний, Р.Ю. Чурилін

*Харківська медична академія
післядипломної освіти*

ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ РЕНТГЕНОЛОГІВ З ПУЛЬМОНОЛОГІЇ НА ЗАСАДАХ АНДРАГОГІКИ

В статті розглянуто основні положення системи безперервного професійного розвитку лікарів рентгенологів з пульмонології. Встановлено, що підвищення кваліфікації лікарів на засадах андрагогіки базується на принципах науковості, індивідуалізації, послідовності, прогностичності, професійної спрямованості, відповідності потребам охорони здоров'я, особистісних властивостей слухачів. Особливостями навчання дорослих є обґрунтованість навчання, самостійність і практична направленість в отримання знань. Викладач допомагає систематизувати та корегувати особистий досвід слухача. При проведенні семінарських занять головними формами навчання є семінари з обміну досвідом роботи, семінари-конференції, та семінари-«мозковий штурм». При цьому необхідно корегувати застарілий досвід лікарів рентгенологів, особливо при недостатньому самовдосконаленні протягом терміну між курсами підвищення кваліфікації. Таким чином, післядипломне навчання лікарів рентгенологів з пульмонології на засадах андрагогіки суттєво підвищує їх професіоналізм і якість діагностичного процесу.

Ключові слова: *пульмонологія, андрагогіка, лікар-рентгенолог, навчання.*

Вступ. Впровадження системи безперервного професійного розвитку лікарів [1, 2] диктує необхідність

оптимізації навчального процесу, покращення його якості з обов'язковим урахуванням особистості лікаря.

На нашу думку, значну роль в досягненні вищезазначеного відіграє і організаційний фактор. Так, на циклах тематичного удосконалення (ТУ) «Променева діагностика захворювань органів дихання і середостіння» ми пропонуємо формувати групи виходячи з профілю лікувального закладу, де працює лікар. Так, при плані 24 слухача, на циклі має бути сформовано 4 групи:

- Лікарі протитуберкульозних лікувальних закладів;
- Лікарі онкологічних лікувальних закладів;
- Лікарі центральних районних та міських багатопрофільних лікарень;
- Лікарі дитячих лікувальних закладів.

Це дасть змогу проводити навчальний процес диференційовано, з урахуванням запитів лікарів щодо нових знань. Якщо по якомусь профілю приїде більше, ніж одна група лікарів, формується дві групи за результатами первинного базового контролю: одна для лікарів з гіршою підготовкою і одна для лікарів з кращою підготовкою. Завдяки такого розподілу можна задовольнити всі бажання лікарів.

Слід пам'ятати, що підвищення кваліфікації лікарів з позиції андрагогіки [3, 4] має базуватись на цілому ряді принципів, зокрема науковості, індивідуалізації, послідовності, прогностичності, професійній спрямованості, відповідності потребам органів охорони здоров'я, професійним та особистісним потребам слухачів, врахуванні індивідуального досвіду, досвіді професійної діяльності та самоосвіти тощо.

На відміну від традиційної педагогіки, в андрагогіці дорослій людині, яка навчається, відведена провідна роль в процесі навчання, ця людина володіє професійним і життєвим досвідом, знаннями, вміннями, навичками, які і

мають використовуватись та поглиблюватись у процесі навчання, вона відчуває потребу в обґрунтованості навчання, самостійності, практичній направленості. Виходячи з цього, процес навчання на циклі ТУ має бути організований в вигляді спільної діяльності учня і вчителя на всіх етапах. Доросла людина уважно відноситься до обґрунтування того, чи потрібно вивчати той чи інший розділ.

Роль викладача в андрагогії зводиться до надання допомоги тому, хто вчиться, в виявленні, систематизації особистого досвіду останнього, коректуванню і поповненню його знань. Тому ми і пропонуємо поділяти лікарів за профілем і стажем роботи. При цьому змінюються методи навчання. В андрагогії основне значення відводиться не лекційним заняттям, а практичним, дискусіям, діловим іграм, кейсам, вирішенню конкретних виробничих завдань і проблем. При отриманні теоретичних знань на перше місце виходять дисципліни, які містять інтегрований матеріал із суміжних областей знань. Такою дисципліною і є торакальна радіологія. При проведенні занять з дорослими слід враховувати, що мислення, сприймання матеріалу у них менш продуктивне, ніж в молодому віці, і тому на перший план мають виходити способи навчання і методологія. В окремих випадках досвід лікаря з діагностики того чи іншого захворювання може переважати досвід викладача і в таких випадках його слід використовувати як опору для викладення матеріалу, фон для ілюстрації.

При проведенні занять з дорослими слід пам'ятати, що для лікарів, особливо більш старшого віку, найбільш прийнятними є традиційні методи навчання, до яких вони звикли, і тому, для отримання максимального результату в навчанні, їх потрібно модифікувати на принципах андрагогіки.

Виходячи з цього, в першу чергу слід переробити методику проведення

семінарських занять. Особливої значущості при цьому набувають семінари з обміну досвідом роботи, семінари-конференції та семінари «мозковий штурм». При проведенні їх слід пам'ятати, що доросла людина має свій досвід професійної діяльності, соціальної поведінки, який в подальшому старіє і входить в протиріччя з сучасними навиками і вимогами, тому при навчанні лікарів з досвідом слід широко використовувати принцип спільно діяльності слухача з одногрупниками та викладачем і принцип використання наявного позитивного життєвого досвіду (професійного та соціального), навичок, практичних знань, умінь в якості бази навчання та джерела формалізації нових знань. Використання цих принципів має стимулювати творчу роботу слухачів, слід широко користуватися груповим обговоренням потреб самих слухачів в вивченні окремих розділів практичної діяльності та виробничих потреб. Цьому і сприяють семінари по обміну досвідом роботи.

Вельми суттєвим є при проведенні семінарських занять з рентгенопульмонології [5, 6] корегування застарілого досвіду (особливо коли лікар давно не був на курсах і недостатньо уваги приділяв самовдосконаленню). Нерідко цей досвід може перешкоджати засвоєнню нових знань, тому слід у слухача формувати нові точки зору на ту чи іншу проблему, розкривати перспективи подальшого росту і ін. Для кращих результатів навчання перед початком його на основі анкетування, тестування, інтерв'ювання слухача слід побудувати соціально-психологічний портрет лікаря, що сприятиме індивідуальному підходу до його навчання.

Важливими принципами андрагогіки, які мають використовуватись при навчанні променевої діагностики є:

1. Принцип елективності навчання, тобто надання можливості лікарю вибирати форми, методи, джерела навчання;

2. Принцип рефлексивності самого лікаря в навчанні, який є головною складовою самомотивації до навчання і без якого навчання ніколи не буде успішним;

3. Принцип зажадання результатів навчання практичній діяльності, тобто широкого їх використання при виробничій діяльності лікаря; співпадає з цим принципом і принцип актуалізації результатів навчання – найскорішого використання знань на практиці; цьому і сприятиме запропонований нами розподіл на групи;

4. Принцип систематичності, регулярності навчання з урахуванням результатів попереднього навчання і нових потреб навчання.

Для найбільш ефективного досягнення мети андрагогіки при проведенні навчання бажано у відповідності з рекомендаціями соціологів поділяти слухачів на три вікові категорії: до 25 років, 25-45 років і старших за 45 років. Кожна група для проведення подальших семінарських і практичних занять має бути поділена на дві підгрупи залежно від рівня професійної освіти і практичного досвіду.

Таким чином, використання основних принципів андрагогіки при безперервному професійному розвитку променевих діагностів дасть змогу суттєво підвищити їх фаховий рівень, і, як наслідок, якість діагностичного процесу в лікувально-профілактичних закладах.

УДК 378.046.04:614.253.1/.2:616.24-073.7

И.Е. Крамной, Р.Ю. Чурилин

*Харьковская медицинская академия
последипломного образования*

**УЛУЧШЕНИЕ КАЧЕСТВА
ПОДГОТОВКИ РЕНТГЕНОЛОГОВ ПО
ПУЛЬМОНОЛОГИИ НА
ПРИНЦИПАХ АНДРАГОГИКИ**

В статье рассмотрены основные положения системы непрерывного профессионального развития врачей рентгенологов по пульмонологии.

Установлено, что повышение квалификации врачей на основе андрагогики базируется на принципах научности, индивидуализации, последовательности, прогнозируемости, профессиональной направленности, соответствия потребностям здравоохранения, личностных свойств слушателей. Особенности обучения взрослых: обоснованность обучения, самостоятельность и практическая направленность в получение знаний. Преподаватель помогает систематизировать и корректировать личный опыт слушателя. При проведении семинарских занятий главными формами обучения являются семинары по обмену опытом работы, семинары-конференции и семинары-«мозговой штурм». При этом необходимо корректировать устаревший опыт врачей рентгенологов, особенно при недостаточном самосовершенствовании между курсами повышения квалификации. Таким образом, последипломное обучение врачей рентгенологов по пульмонологии на принципах андрагогики существенно повышает их профессионализм и качество диагностического процесса.

Ключевые слова: *пульмонология, андрагогика, врач-рентгенолог, обучение.*

UDC 378.046.04:614.253.1/.2:616.24-073.7

I.O.Kramnyi, R.Yu.Churylin

*Kharkiv medical academy of postgraduate
education*

**IMPROVING QUALITY OF
TRAINING ROENTGENOLOGISTS IN
PULMONOLOGY ON PRINCIPLES OF
ANDRAGOGY**

The article describes the main points of the continuous professional development of radiologists in pulmonology. It was established, that professional development of doctors on the basis of andragogy is founded on the principles of scientific content, individualization, consistency, predictability, professional orientation, equivalence with the needs of health care, personal qualities of listeners. To the features of training adults

belong: reasonableness of education, autonomy and practical orientation in learning. Teacher helps to systematize and to adjust personal experience of listener. When conducting seminars the main forms of learning are seminars in sharing of experience, seminar conference and seminars "brainstorm". It is necessary to correct an outdated experience of radiologists, especially in case of the lack of self-improvement between courses of professional development. Thus, post-graduate training of radiologists in pulmonology on the principles of andragogy greatly increases their professionalism and the quality of the diagnostic process.

Keywords: *pulmonology, andragogy, physician, radiologist, education.*

Література:

1. Крамний І.О. Проблеми якості навчання лікарів-рентгенологів в післядипломній освіті / І.О. Крамний // Проблеми безперервної медичної освіти та науки. - 2011.- №1.- С.9-12.
2. Дидактичні проблеми післядипломної освіти радіологів-діагностів / [навч. посібн. для викладачів кафедр променевої діагностики закладів післядипломної освіти] / І.О. Крамний, М.І. Спужак, Р.Ю. Чурилін, І.О. Вороньжев . – Х. : ХМАПО, 2011. – 107 с.
3. Педагогический энциклопедический словарь / [гл. ред. Б. М. Бим-Бад]. - М.: Дрофа: Бол. Рос. энцикл., 2008. - 528 с.
4. Дресвянников В.А. Андрагогика: принципы практического обучения для взрослых [Электронный ресурс] Владимир Александрович Дресвянников Режим доступа: <http://www.elitarium.ru/2007/02/09/andragogika.html>. –Название с экрана.
5. Крамний І.О. Клініко-рентгенологічна характеристика сучасного перебігу гострих пневмоній / І.О. Крамний, І.О.Вороньжев, Р.Ю. Чурилін //

Український радіологічний журнал. - 2010.- №17.- С.463-466.

6. Променева діагностика захворювань різних органів та систем в підготовці сімейного лікаря / М.І.Спужак, О.П.Шармазанова, І.О.Крамний [та ін.] // Актуальні питання профілактики, діагностики та лікування в практиці сімейного лікаря : матер. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 14-15 квітня 2010 р. / ХМАПО. – Х., 2010. – С.120-121.